

לקו"ש חלק כ"ב שמיני א'

פיענוח מראי מקומות

פרש"י ט, כ ד"ה וירד מעשות

יברך יאר ישא לשון רש"י (רש"י על ויקרא ט:כ"ב) ואם כן תהיה פרשת דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל שבחומש הפקודים (במדבר ו כג) מוקדמת לזה ואולי כן הוא כי סמוכה למה שנאמר שם (ז א) ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן ויתכן לומר כי אהרן פרש כפיו השמים וברך את העם כאשר עשה שלמה שנאמר (מלכים א ח כב) ויעמד שלמה לפני מזבח ה' ויפרוש כפיו השמים ושם (ויקרא ט:כ"ה) נאמר ויעמד ויברך את כל קהל ישראל קול גדול לאמר ולפיכך לא הזכיר הכתוב שצוה אותו משה לעשות כן ובברייתא של פרשת מלואים בת"כ (ריש פרשת שמיני ל) ראיתי ויברכם זו ברכה שתומה שאי אתה יודעה חזר הכתוב ופירש להלן יברך ה' וישמרך יאר ה' פניו אליך ויחנך ישא ה' פניו אליך וגו' ועדיין יש לי לומר שכך אמרו ברכה זו שברך אהרן את העם מעצמו שתומה היא ולא פירש לנו הכתוב מה היא אבל ברכה שנצטוו הכהנים לדורות נתפרשה והיא שוה בכל הכהנים לעולם או שהם סבורים שכאן צוה אותו בנשיאות כפים ליום זה ולהלן נתנה ברכה זו לו ולבניו לדורות: עה"פ, אלא שמתרצו גם לפירושו שאינו ברכת כהנים. וראה רא"ם ונימוקי שמואל כאן).

5 מגילה יח, א. ומה ראו לומר ברכת כהנים אחר הודאה? דכתיב: "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים". **סוטה לח, א-ב.** רבי יהודה אומר אף כהן גדול מגביה ידיו למעלה מן הציץ שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם: ואמר רבי יהושע בן לוי כל כהן שאינו עולה בעבודה שוב אינו עולה שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים מה להלן בעבודה אף כהן גדול מגביה את ידיו למעלה מן יהודה אומר, אף כהן גדול מגביה את ידיו למעלה מן הציץ, שנאמר (ויקרא ט), וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם: **ועוד (וראה שו"ע אדה"ז או"ח סקכ"ח ס"א, א מצות עשה מן התורה שיברכו הכהנים את ישראל בכל יום בנשיאת כפים שנאמר כה תברכו וגו' ולהלן הוא אומר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם יב, כל כהן שאינו עולה לדוכן קודם שיסיים השליח ציבור**

1) פרשתנו ט, כב. וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים:

2) נשא ו, כד-כו יברך ה' וישמרך: יאר ה' פניו אליך ויחנך: ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום:

3) רא"ם ויברכם ברכת כהנים יברך יאר ישא. לא כברכת שלמה שנאמר בו ויפרוש כפיו השמים ושם נאמר ויעמוד ויברך את כל קהל ישראל דהכא בברייתא דפרשת מלואים בת"כ שנינו ויברכם זו ברכה שתומה שאי אתה יודעה חזר הכתוב ופירש להנן יברך ה' וגו' ואינו רוצה לומר שהברכה הזאת שברך אהרן את העם מעצמו היא שתומה שלא פירש אותו הכתוב אבל הברכה שנצטוו הכהנים לדורות לברך את העם היא מפורשת כמו שפירש הרמב"ן ז"ל ופירש שהברכה הזאת אינה הברכה של ברכת כהנים רק היא כברכת שלמה שנאמר בו ויפרוש כפיו השמים ושם נאמר ויעמוד ויברך את כל קהל ישראל קול גדול שאם כן מאי חזר הכתוב ופירש דקאמר דמשמע שחזר לפרש מה שסתם תחלה ועוד שבסוטה פרק ואלו נאמרים אמרו רבי יהושע ב"ל כל כהן שאינו עולה בעבודה שוב אינו עולה שנאמר וישא אהרן את ידיו ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה מה להלן בעבודה אף כהן בעבודה ובפרק שני דמגלה אמרו מה ראו לומר ברכת כהנים לאחר הודאה שנאמר וישא אהרן את ידיו וגו' ואימא קודם עבודה מי כתיב לעשות החטאת והעולה מעשות כתיב ואימא קודם הודאה מסתברא עבודה והודאה חדא מלתא היא אלמא ברכה זו ברכת כהנים היא דאי סלקא דעתך ברכה אחרת היא היכי ילפי מניה לברכת כהנים: **ועוד עה"פ.**

4) עה"פ [יז] "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם" – באותה שעה זכה במתנות כהונה וזכה בנשיאת כפים לו ולדורותיו עד שיחיו המתים. **(הובא גם ברמב"ן וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם ברכת כהנים**

גדול ור"ח ועבודת צבור אף כאן כהן גדול ור"ח ועבודת צבור ר' נתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר הוא ובניו כל הימים מה הוא בנשיאות כפים אף בניו בנשיאות כפים ואיתקש ברכה לשירות ע"כ. והנה מפשטא דברייתא דקתני נאמר כאן כה תברכו ונאמר להלן כו' משמע דסבירא ליה דקרא דוישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם לאו בברכת כהנים מיירי אלא דעביד ג"ש כה תברכו מויברכם וכי היכי דברכה דהתם היתה בנשיאות כפים הכי נמי ברכה דהכא בנשיאות כפים דומיא דמאי דתניא לעיל כה תברכו בלשון הקדש אתה אומר בלשון הקדש או אינו אלא בכל לשון נאמר כאן כו' דאי לא תימא הכי לא הול"ל נאמר כאן אלא הול"ל תלמוד לומר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם. וכן כתב רש"י בהדיא דמכח ג"ש הוא דיליף נשיאות כפים. ורבי נתן נמי הכי סבירא ליה דקרא דוישא אהרן לאו בברכת כהנים מיירי אלא משום דפרכא ליה ג"ש מייתי לה מהיקשא דהוא ובניו כל הימים דכי היכי דהוא היתה ברכתו בנשיאות כפים הכי נמי ברכת בניו דהיינו ברכת כהנים תהיה בנשיאות כפים. ואם כן מאי דקאמר ריב"ל כל כהן שאינו עולה לעבודה שוב אינו עולה אפשר דסבירא ליה כת"ק דברייתא דיליף נשיאות כפים מג"ש ואיהו נמי יליף מג"ש זו דכי היכי דויברכם היתה בעבודה ה"נ כה תברכו בעבודה או כו' נתן דיליף בהיקשא. וכן נמי הא דפ"ב דמגילה (י"ח). דמה ראו לומר ברכת כהנים לאחר הודאה הוי נמי מכח ג"ש או היקשא אלא שקצרו במובן. ומיהו לרש"י דס"ל דקרא דויברכם בברכת כהנים קא מיירי אפשר לתרץ ולומר דלעולם דת"ק דברייתא ס"ל דקרא דויברכם בנשיאות כפים מיירי ומאי דאצטריך לג"ש הוה משום קושיית דמה להלן כהן גדול ור"ח ועבודת צבור ומש"ה מייתי לה מג"ש משום דס"ל דג"ש זו מופנה היא ואין משיבין עליה. ור' יונתן ס"ל דאינה מופנה ומשום הכי הקשה דמה להלן שכן כהן גדול ור"ח. א"נ אפשר לומר דלעולם אי לאו ג"ש ה"א דקרא דויברכם לאו בברכת כהנים מיירי אלא ברכה דעלמא כעין ברכת שלמה אבל עכשיו דאית לן ג"ש כי היכי דילפינן מינה נשיאות כפים ה"נ ילפינן דקרא דויברכם בברכת כהנים מיירי. ור' יונתן נמי אפשר דמודה דמג"ש זו ילפינן דקרא דויברכם בברכת כהנים מיירי אלא דסבירא ליה דלא ילפינן מינה נשיאות כפים משום דאיכא למיפרך מה להלן שכן כהן גדול כו'. ואף דנימא דלא סבירא ליה לרבי יונתן ג"ש זו מ"מ מהיקשא דקא יליף איהו נשיאות כפים איכא למימר נמי דקרא דויברכם בברכת כהנים מיירי דמה בניו ברכת כהנים אף הוא ברכת כהנים דאין היקש למחצה. ומכל מקום כל זה הוא לתרץ בעד רש"י אבל לדעת הרמב"ן אתו דברי הברייתא כפשטן דסבירא ליה דקרא דויברכם לאו בברכת כהנים מיירי: **דמגילה וסוטה שם גופא משמע יותר (כפירוש הרמב"ן דלקמן בפנים) דלאו בברכת כהנים קא מיירי, ע"ש. וראה גם נימוקי שמואל כאן.**

ברכת עבודה שוב אינו עולה שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם ואחר כן וירד מעשות החטאת וגו' משמע שברוך קודם שנשתלק מהעבודה טו, כשהם עומדין בדוכן ופניהם כלפי היכל ואחוריהם כלפי העם אצבעותיהם כפופות לתוך כפיהם כשאר בני אדם ואינו פושטין ופורסים ידיהם עד שיקרא להן הש"י כהנים שאז מחזירים פניהם כלפי העם ופושטים ידיהם שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם משמע שפשט ידיו בשעת הברכה (שאם היו ידיו כפופות לתוך הכף נמצא שלא נשא והגביה כל היד לגמרי) כ, כ אחר הברכה קודם שמתחילין יברוך צריכים להגביה ידיהם כנגד כתפותיהם שברכת כהנים אינה נאמרת אלא בנשיאת כפים ויש להגביה יד הימנית קצת למעלה מהשמאלית ורמז לדבר וישא אהרן את ידיו כתיב ידו לו ולא תהא טליתו חוצצת בין כפיהם להעם כי כן הוא משמעות הכתוב וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם שלא יהיה דבר חוצץ בינו לעם). - **אבל ראה מל"מ (הל' תפלה (נשיאות כפים) פי"ד ה"ט)** כיצד ברכת כהנים במקדש וכו'. פלוגתא דר' יהודה ורבנן במתניתין פרק ואלו נאמרים (דף ל"ח) ופסק כחכמים ודע דרש"י ז"ל בפרשת שמיני כתב וזה לשונו ויברכם ברכת כהנים יברוך יאר ישא. והרמב"ן פירש שהברכה הזאת אינה ברכת כהנים רק היא כברכת שלמה שנאמר בו ויפרוש כפיו השמים ושם נאמר ויעמוד ויברך את כל קהל ישראל. והקשה עליו הרא"ם מדאמרין בפרק ואלו נאמרים אמר ריב"ל כל כהן שאינו עולה לעבודה שוב אינו עולה שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה מה להלן בעבודה אף כאן בעבודה, ובפ"ב דמגילה (י"ח). אמרו מה ראו לומר ברכת כהנים לאחר הודאה שנאמר וישא אהרן את ידיו ויברכם אלמא ברכה זו ברכת כהנים היא דאי סלקא דעתך ברכה אחרת היא היכי ילפי מינה לברכת כהנים ע"כ. ויש לדקדק דאמאי לא הקשה ממתניתין (סוטה ל"ח). דתנן רבי יהודה אומר אף כהן גדול מגביה ידיו למעלה מן הציץ שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם אלמא ברכה זו ברכת כהנים היא דאי סלקא דעתך ברכה אחרת היא היכי יליף מינה לברכת כהנים. וי"ל דמתניתין ליכא תברא להרמב"ן משום דטעמא דתנא קמא דקאמר דכהן גדול אינו מגביה ידיו למעלה מן הציץ היינו משום דהשם כתוב על הציץ ואינו דרך כבוד להגביה ידיו למעלה מן השם ועל זה בא רבי יהודה לומר דאין זה הקפדה שהרי מצינו שאהרן הגביה ידיו למעלה מן הציץ ואף דהתם לא היה ברכת כהנים הרי למדנו שאין הקפדה בנשיאות כפיו למעלה מן השם ומשום הכי לא קשיא ליה ממתניתין. אך תמהני על הרא"ם איך לא השגיח במאי דאיתא התם כה תברכו בנשיאות כפים אתה אומר בנשיאות כפים או אינו אלא שלא בנשיאות כפים נאמר כאן כה תברכו ונאמר להלן וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם מה להלן בנשיאות כפים אף כאן בנשיאות כפים קשיא ליה לר' יונתן אי מה להלן כהן

6 עה"פ.

7 שם, כב.כז.

נזיר כאשר השלים תורת הנזיר שהוא קדוש הזכיר תורת כהנים שהם קדושים והמכחישים אמרו כי זאת הברכה היה הכהן מברך לכל מביא מנחה ונסמכה בעבור על פי אשר תשיג יד הנודר והאמת כמו שהעתיקו חז"ל והעד וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם ביום השמיני ונכתבה זאת הפרשה שהשם צוה בהקמת המשכן שיברך אהרן את העם ושם כתיב נשיאות כפים כי הכפים כידים רק ידים כללים: ז, א וטעם ויהי ביום כלות משה. אחר ברכת כהנים כי כן היה כי ביום שנשא אהרן את ידיו אל העם ויברכם החלה חנוכת המזבח ופסוק ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן לעד על דברי המעתיקים כי היה סותרו ומקימו וחוזר לסותרו ולהקימו כל ז' ימי המלואים להרגיל כי טעם ויקדש אותם בהזאת הדם בשבעת ימי המלואים:). בחי" (שם ז, א) ויהי ביום כלות משה. נכתב זה אחר ברכת כהנים כי כן היה, שהרי ביום שנשא אהרן את ידיו אל העם התחילה חנוכת המזבח. ופסוק זה מורה כדברי רז"ל שהיה משה סותר את המשכן בשבעת ימי המלואים. **עוד תי' ברמב"ן כאן (בסופו. וכן סתם בנשא ו, כג) "שכאן צוה אותו. . ליום זה ולהלן נתנה ברכה זו לו ולבניו לדורות" (וראה לקמן סעיף ב) - אבל לכאורה קשה לפרש כן בפשט"מ, כי א"כ למה לא הזכיר הכתוב שצוה אותו משה לעשות כן (כמ"ש הרמב"ן בעצמו כאן*).** ובפרט ע"פ פרש"י צו ח, יא ויז ממנו על המזבח. לא ידעתי היכן נצטוו בהזאת הללו: (וראה **רמב"ן שם.** ויז ממנו על המזבח כתב רש"י (רש"י על ויקרא ח"י"א) ולא ידעתי היכן נצטוו בהזאת הללו ואפשר כי מה שאמר במזבח (שם פסוק י) וקדשת את המזבח והיה המזבח קדש קדשים שיוסיף עליו הקדוש הזה בהזאת ואינו במשיחה בלבד כי "והיה המזבח קדש קדשים" שיוסיף אליו קדוש יותר משאר הנמשחים במשכן וכל כליו ועשה לו קידוש כקידוש אשר נצטוו לעשות במקריבים שאמר (שם כט כא) והזית על אהרן ועל בגדיו כי אין המזבח שהוא כלי לקרבנות פחות מכלי המקריבים וקל וחומר הדבר וכן נאמר ביום הכפורים (ויקרא ט"ז:ט) והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים וטהרו וקדשו מטומאות בני ישראל שכל קדוש המזבח בהזאת וכל שכן בתחילה שצריך קדוש מטומאה וזרות ולא הזכיר בכאן משיחת בניו כי בידוע שעשה להם כאשר עשה לאביהם כאשר נצטוו (שמות מ טו) ומשחת אותם כאשר משחת את אביהם וכלל זה במה שאמר בבנים (ויקרא ח"י"ג) כאשר צוה ה' את משה והנראה בעיני כי לא היתה משיחת הבנים ביציקת שמן על ראשם כי לא נאמר זה אלא באהרן ויצקת על ראשו ומשחת אותו (שמות כט ז) ולא הזכיר שם משיחת הבנים כלל שלא היתה ביציקה כמוהו ויתכן שלא היתה בבנים משיחה זולתי ההזאת שהזה משמן המשחה על בניו ועל בגדיהם וכן תראה בפרשת וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אותם (שם פסוק א) שצוה למשוח האב ולקחת את

8 **ראה צידה לדרך כאן.** כב רש"י ד"ה ויברכם. ברכת כהנים יברך יאר ישא וכו'. הרא"ם ז"ל הקשה על הרמב"ן ז"ל שפירש שהברכה הזאת אינה הברכה של ברכת כהנים רק היא כברכת שלמה שנאמר בו (מ"א ח, כב) ויפרוש כפיו השמים ושם נאמר (שם נה) ויעמוד ויברך את כל קהל ישראל וגו' מהגמרא דסוטה פרק אלו נאמרין (דף לח:): אמר רבי יהושע בן לוי כל כהן שאינו עולה בעבודה שוב אינו עולה שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים מה להלן בעבודה אף כאן בעבודה ובפ"ב דמגילה (דף יח.) אמרו מה ראו לומר ברכת כהנים לאחר הודאה שנאמר וישא אהרן ידיו וגו'. ואימא קודם עבודה [לא סלקא דעתך דכתיב וירד מעשת החטאת וגו']. מי כתיב לעשות החטאת והעולה מעשות כתיב. ואימא קודם הודאה מסתברא עבודה והודאה חדא מילתא היא. אלמא ברכה זו ברכת כהנים היא דאי סלקא דעתך ברכה אחרת היא היכי ילפי מינה לברכת כהנים עכ"ל.

ואני תמה מאד על הרא"ם ז"ל הלא הוא עצמו כתב בפרשת משפטים (שמות כב ח) על מה שטען הרמב"ן ז"ל על רש"י ז"ל גבי ורבותינו דרשו כי הוא זה ללמד שאין מחייבין אותו שבועה אלא אם כן הודה במקצת וכו' שאין זה כהלכה שהרמב"ן עצמו כתב בפסוק (שם כא י) ואם שלש אלה לא יעשה לה בדרך הפשט שלא כהלכה מפני שהמפרשים כולם לא יכוונו בפירוש התורה רק ליישב המקרא יהיה כהלכה או שלא כהלכה עיי"ש. אם כן נוכל לומר שלא היה נעלם מעיני הרמב"ן ז"ל כל המקומות האלה מהגמרא דסוטה ומגילה שהביא הרא"ם דלעיל ואפילו הכי פירש מה שפירש כי נראה בעיניו רחוק לומר לפי פשוטו שזה ברכת כהנים מטעם שהוא עצמו כתב דלפי פירוש רש"י צריך לומר שיהיה פרשת דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל שבחומש הפקודים (במדבר ו כג) מוקדמת לזה. ואף על גב שהרמב"ן יישבו וכתב ואולי כן הוא כי יסמוך למה שנאמר שם (שם ז א) ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן וכו' לא סבירא ליה להרמב"ן ז"ל לפשוטו כן נראה לי:

9 **כאן.** הובא בהערה 4 וכו' **ה בקרבן אהרן לתו"כ כאן. וראה גם ראב"ע נשא (ו, כא.** וטעם מלבד אשר תשיג ידו. חיוב שיתן כפי ממונו גם כפי ימי הנדר אם רבים אם מעטים ונסמכה פרשת ברכת כהנים לפרשת

שמן המשחה ויצקת על ראשו ולא צוה למשוח הבנים כלל לא ביציקה ולא במשיחה אבל בפרשת הקמת המשכן (שם מ טו) אומר ומשחת אותם כאשר משחת את אביהם שלא הזכיר שם הזאות כלל וכן בפרשת השמן (שם ל ל) ולא הזכירו משיחה והזאות בבנים במקום אחד לכך אני אומר שלא עשה בהם אלא אחת מהן והן ההזאות: **שיחת ש"פ צו תשל"ה**).

(*) ואף שהרמב"ן מפרש בכ"מ (וארא ט, יח יט). הנני ממטיר כעת מחר ועתה שלח העז כל אלה דברי ה' אל משה, ובידוע שבא משה ואמר לפרעה את כל דברי ה' אשר שלחו, ולא הוצרך להאריך, רק אמר הירא את דבר ה', שדבר להם משה כן. **בא, ב** והנה הודיע הקב"ה עתה למשה מכת הארבה ושיגיד אותה לפרעה, כי מה טעם בא אל פרעה, כי לא יאמר לו כלום, ולא נזכר רק בדברי משה אל פרעה, כי הכתוב קצר בזה וכן קצר למעלה במכת הברד שסיפר דברי הקב"ה אל משה התיצב לפני פרעה ואמרת אליו (שמות ט"ז:ג), ולא הזכיר דברי משה אל פרעה כלל, כמו שפירשתי (שם יט), וסבת זה שלא ירצה להאריך בשניהם, ופעם יקצר בזה ופעם בזה. **יא,א** ויאמר ה' אל משה עוד נגע אחד בעמדו לפני פרעה נאמר לו זה, שהרי משיצא מלפניו לא הוסיף ראות פניו, לשון רש"י. (רש"י על שמות י"א:ד) וכן אמרו רבותינו (שמו"ר יח א) קפץ עליו האלקים, כביכול נכנס בפלטין של פרעה בשביל משה שאמר לא אוסיף עוד ראות פניך שלא ימצא בדאי, ואתה מוצא שלא דבר הקב"ה עם משה בביתו של פרעה אלא אותה שעה, מנין, כצאתי את העיר וגו' (שמות ט"ז:כ"ט), ועכשיו קפץ הקב"ה ודבר עם משה, שנאמר עוד נגע אחד וגו'.

והנה גם בזה קיצר בסיפורים, כי ה' אמר לו עוד נגע אחד אביא על פרעה, והודיעו הנגע ההוא, ואמר לו כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים, וכל ענין הפרשה ההיא (שמות י"א:ד-ח'), אבל לא רצה הכתוב להאריך באמירה שאמר השם למשה, כי די במה שספר משה לפרעה כה אמר ה', כמו שפירשתי בארבה (רמב"ן על שמות י"ב:ב), ובאו כענין הזה פרשיות רבות בתורה ובסדר הזה פרשת קדש לי כל בכור, תקצר בדבור הקב"ה למשה (שמות י"ג:ב), ותאריך במאמר משה אל העם זכור את היום הזה (שם ג), וגמר הפרשה כולה, והם דברי השם אל משה שאמרם לישראל בו בלשון שנצטוו. **ריש פרשתנו. ועוד דלפעמים נאמר רק ציווי ה' למשה, ולפעמים רק ציווי משה לישראל וכיו"ב (וכ"ה שיטת רש"י בפירושו עה"ת, כמשנ"ת בלקו"ש (חי"ג ע' 72. ועוד)).**

הרי בנדו"ד, שכל פרטי עבודת אהרן בשמיני למילואים נאמרו בפירוש בציווי משה לאהרן (ריש פרשתנו), מאי נשמט דהאי נשמט? אבל ראה לקמן הערה 29.

10) נשא שם.

11) ראה פרש"י נשא שם. כלות משה להקים. ולא נאמר ביום הקים, מלמד שכל שבעת ימי המלואים היה משה מעמידו ומפרקו, ובאותו היום העמידו ולא פרקו, לכך נאמר "כלות משה להקים" — אותו היום כלו הקמותיו, וראש חדש ניסן היה, בשני נשרפה הפרה, בשלישי הזו הזיה ראשונה, ובשביעי גלחו (פרי'):

12) ברמב"ן משמע שמפרש כן ברש"י. וצ"ע בזה, כבפנים.

13) כהראב"ע ובחיי הנ"ל.

14) ואדרבה, מזה (רק) בפ' שילוח טמאים (נשא ה, ב) מביא רש"י (מגטין ס, סע"א) צו את בני ישראל וגו'. פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן, ושמונה פרשיות נאמרו בו ביום, כדאיתא במסכת גטין בפרק הנזקין (גיטין דף ס'): "ד"שמונה פרשיות נאמרו בו ביום (שהוקם המשכן)", ובפ' ברכת כהנים לא פי' כלום (והרי ברכת כהנים אינה מפרשיות הנ"ל - ראה גיטין שם אי נמי לכדברי לוי דאמר רבי לוי שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם בו המשכן אלו הן פרשת כהנים ופרשת לויים ופרשת טמאים ופרשת שילוח טמאים ופרשת אחרי מות ופרשת שתוי יין ופרשת נרות ופרשת פרה אדומה) - מוכח, שלשיטת רש"י פ' ברכת כהנים לא נאמרה בשמיני למילואים או לפני"ז.

15) הובא בפרש"י בכ"מ (בראשית ו, ג. והיו ימיו וגו'. עד ק"ך שנה אאריך להם אפי, ואם לא ישובו אביא עליהם מבול. ואם תאמר משנולד יפת עד המבול אינו אלא מאה שנה, אין מקדם ומאחר בתורה (פסחים ו') — כבר הייתה הגזרה גזורה עשרים שנה קדם שהוליד נח תולדות, וכן מצינו בסדר עולם. יש מדרשי אגדה רבים בלא ידון, אבל זה הוא צחצוח פשוטו: **וישלח לה, כט. ויגוע יצחק. אין מקדם ומאחר בתורה; מכירתו של יוסף קדמה למיתתו של יצחק י"ב שנה, שהרי כשנולד יעקב היה יצחק בן ששים שנה, שנאמר ויצחק בן ששים שנה וגו', ויצחק מת בשנת ק"כ ליעקב — אם תוציא ששים ממאה ושמונים שנה נשאר ק"כ — ויוסף נמכר בן י"ז שנה, ואותה שנה שנת מאה ושמונה ליעקב, כיצד? בן ששים ושלוש נתברך, ארבע עשרה שנה נטמן בבית עבר, הרי שבעים ושבע, וארבע עשרה עבד באשה, ובסוף ארבע עשרה נולד יוסף, שנאמר ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', הרי**

תשעים ואחת, וי"ז עד שלא נמכר יוסף, הרי מאה ושמונה (עוד מפרש מן המקרא משנמכר יוסף עד שבא יעקב מצרימה כ"ב שנה שני, ויוסף בן שלשים שנה וגו', וז' שנים שבע ושנתים רעב, הרי כ"ב, וכתוב ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה, נמצא יעקב במכירתו ק"ח): **צו ח, ב.** קח את אהרן. פרשה זו נאמרה שבעת ימים קדם הקמת המשכן, שאין מקדם ומאחר בתורה: **(ועוד)**.

16) מ"א ח, נד ויהי ככלות שלמה להתפלל אל-ה' את כל-התפלה והתחנה הזאת קם מלפני מזבח ה' מکرע על-ברכיו וכפיו פרשות השמים: נה ויעמד ויברך את כל-קהל ישראל קול גדול לאמר: נו ברוך ה' אשר נתן מנוחה לעמו ישראל ככל אשר דבר לא-נפל דבר אחד מכל דברו הטוב אשר דבר ביד משה עבדו **ואילך (הובא ברמב"ן כאן)**.

17) משכיל לדוד כאן. ויברכם ברכת כהנים וכו'. דאילו ברכה אחרי מה עניינם לאותו יום שהרי הברכה שתשרה שכינה במעשה ידיהם היא ברכום אחר כך משה ואהרן כדפרש"י אח"כ. ותו דאם ברכה אחרת היא למה ברכה אהרן לבדו ולא עם משה. א"ו ברכת כהנים ומאחר שבו ביום נתחנך אהרן בעבודה נתחנך ג"כ בנשיאות כפים שהיא כעבודה. ומה שהוצרך רש"י לסיים יברכך יאר ישא אף על גב דדבר פשוט הוא וזיל קרי בי רב נר' משום דפשט משמעו' ויברכם משמע ברכי אחת לבד לכך פי' דליתא אלא ששלתם הוה ומאי דכתי' יברכם דמשמע ברכה אחת היינו לפי שבמשכן היה כמו במקדש שאומרים אותם ברכה אחת כדאיתא בסוטה:

18) אבל מ"ש "דאילו ברכה אחרת מה עניינה לאותו יום שהרי הברכה שתשרה שכינה במעשה ידיהם היא ברכום אח"כ" - י"ל שאינו הכרח. שהרי אפ"ל שהיתה כברכת שלמה (ראה המשך הכתובים במ"א שם).

19) בפסוק שלאח"ז (כג). ויבא משה ואהרן אל-אהל מועד ויצאו ויברכו את-העם וירא כבוד-ה' אל-כל-העם:

20) ראה לעיל הערה 9 ובשוה"ג שם.

21) כמפורש בנשא (ו, כג) "דבר אל אהרן ואל בניו".

22) פרשתנו ט, ט. ויקרבו בני אהרן את-הדם אליו ויטבלו אצבעו בדם ויתן על-קרנות המזבח ואת-הדם יצק אל-יסוד המזבח: **שם, יב** וישחט את-העלה וימצאו בני אהרן אליו את-הדם ויזרקו על-המזבח סביב: **ואילך.**

23) פקודי מ, לא. ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו את-ידיהם ואת-רגליהם: **ועד"ז שם, כט.** ואת מזבח העלה שם פתח משכן אהל-מועד ויעל עליו את-העלה ואת-המנחה כאשר צוה ה' את-משה:

24) שהרי לרש"י עה"ת - לאחר ימי המילואים שוב לא שמש משה (רש"י שמות ד, יד; ואתה הלוי. ויחר אף. רבי יהושע בן קרחה אומר כל חרון אף שבתורה עושה רשם וזה לא נאמר בו רשם ולא מצינו שבא ענש ע"י אותו חרון; אמר לו רבי יוסי אף בזו נאמר בו רשם - הלא אהרן אחיך הלוי - שהיה עתיד להיות לו ולא כהן, והכהונה הייתי אומר לצאת ממך, מעתה לא יהיה כן אלא הוא יהיה כהן ואתה הלוי, שנאמר "ומשה איש האלהים בניו יקראו על שבט הלוי" (דהי"א כ"ג) (זבחים ק"ב): **אבל ראה לקו"ש ח"ו ע' 175 הערה 28. 28) ראה רש"י פרשתנו כט, כד: "ומשה כהן". ולא מסתבר לומר (ע"ד הפשט) שנעשה כהן רק למשך ימי המילואים (היינו שנענש ולא ניתנה לו כהונה - רש"י שמות ד, יד - ואח"כ ניתנה לו למשך ימי המילואים ואח"כ שוב נלקחה ממנו!) - ומסתבר שלאחר ימי המילואים פסקה ממנו כהונה. ובלא"כ משמע כן - שהרי נטילת כהונה ממשה קשורה ב"הוא (אהרן) יהי' כהן" - רש"י שם, וזה התחיל בסוף ימי המילואים. או י"ל דס"ל כהמ"ד (זבחים קב, א) שלא פסקה כהונה אלא מזרעו של משה. ומ"ש רש"י (שמות שם) "ואתה לוי", כוונתו בנוגע לסימום שם "בניו יקראו על שבט הלוי"*. ומ"ש רש"י (אמור כא, כב) "שהותרו לזר שאכל משה בשר המילואים" - כבר עמדו על זה מפרשי רש"י שם, עיי"ש**. **חכ"א ע' 2 הערה 16.** 16) ולכאורה י"ל כי לרש"י לא פסיקא לי' מילתא למי הכוונה בכהונה ולוי' (וכן בתי כהונה ולוי' - אם כהונה - לאהרן, ולוי' - לאהרן, ולוי' - למשה. או שבשניהם הכוונה למשה, ותלוי בב' הדיעות שהביא רש"י (פרשתנו ד, יד) אם החרון אף עשה רושם.**

או י"ל דלרש"י קאי רק על משה, שהרי אהרן נולד לפני ש"ותחיינה את הילדים", והכתוב כאן מדגיש "ותחיינה גו' וייטב גו' ויעש" שהעשי' - שכר של ותחיינה (ולהעיר שעשי' פירושה גם הוי' חדשה - ע"ד לך יב, ה ובפרש"י), והכוונה בכהונה ולוי' היא מה שבתחלה הי' משה כהן ואח"כ פסקה ממנו כהונה ונעשה לוי (כפשטות הלשון בפרש"י שמות שם. וראה פרש"י

תצוה כט, כד. אמור כא, כב), או שפסקה רק מזרעו של משה, וכהכתוב (דה"א כג, יד) שהביא רש"י שם "בניו יקראו על שבט הלוי" (כהדיעה בזבחים קב, א). ואעפ"כ קוראו בתי כהונה ולוי, כי בזכות זה של יוכבד ה' אצל משה הענין דכהונה, אלא שגרם החרון אף כו' ונעשה (או זרעו) בית לוי. אבל בכ"ז זכות הוא לגבי ישראל,

ועפ"ז אולי י"ל דגם בספרי – זכתה יוכבד לכהונה הכוונה למשה, שהרי "ותחיינה" ה' אחר לידת אהרן, ולכן לא כתב בתי כהונה, כי לא ה' בית - כ"א אחד! אבל - כ"ז היפך פשוטו של דברים לומר שזכתה יוכבד לכהן אחד וכל הכהנים היו בלאה"כ!

ואף שאהרן נולד קודם לותחיינה - כהונתו זכה בה לאח"ז.

ויתרה מזה מצינו בפנחס (להדיעה שנתכהן לאחר שהרג לזמרי - זבחים קא, א. הובא בפרש"י פנחס כה, יג). ובכיון הפכי – הפסד – בפרש"י ויחי מט, ג. ובארוכה לקו"ש חל"ב ע' 28 ואילך א. בפרשתנו עה"פ: "ויקטר המזבחה" כותב רש"י: "משה שמש כל שבעת ימי המלואים בחלוק לבן". והנה לפי פשוטו כוונת רש"י לפרש ענין עשיית משה כל עבודות הללו, ומבאר, שזהו לפי שכל שבעת ימי המלואים שמש בכהונה, וכמ"ש במפרשים². אבל לפ"ז צריך ביאור למה מפרש רש"י רק את הפרט (הטפל) באיזה בגדים שימש, ואינו מזכיר גוף וכלל הענין שכל ז' הימים שימש בכהונה, וכדאיתא בתו"כ³ "כל שבעת ימי המלואים ה' משה משמש בכהונה גדולה". [פרט זה שמשם "בחלוק לבן" הובא בגמ'⁴ ליישב שאלה אחרת – "במה שימש משה בז' ימי המלואים"⁵, אבל לכ-אורה עיקר כוונת רש"י לפרש עצם הדבר שעשה את כל העבודות בכל ז' ימי המלואים]. לכאורה יש לומר, שהטעם שרש"י שינה מלשון התו"כ "כל שבעת ימי המלואים ה' משה משמש בכהונה (גדולה)", וכתב "שמש בחלוק לבן", הוא לפי שלדעת רש"י בפירושו עה"ת לא שימש משה בתור כהן (אף בשבעת ימי המלואים), וכל שמושו ה' בתור הוראת שעה ע"פ ציווי. דהנה זה ששימש משה בז' ימי המלואים יש לפרש בשני אופנים: א) שבז' ימי המלואים ה' משה כהן (גדול), אלא שע"פ ציווי ה' לא שימש בבגדי כהונה גדולה כ"א בבגד מיוחד (לבן)⁶. ב) שלא ה' בזה גדר כהונה (גדולה) כלל, ואין זה אלא הוראת שעה. ובדעת רש"י בפ' עה"ת – השימש משה בכהונה בכלל – הנה בפירושו עה"ת הביא (בפ' שמות עה"פ⁷ "ויחר אף") – "ר"י בן קרחה אומר כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם וזה לא נאמר בו רושם כו' א"ל ר' יוסי אף בזו נאמר בו רושם הלא אהרן אחיך הלוי שהי' עתיד להיות לוי ולא כהן והכהונה הייתי אומר לצאת ממך מעתה לא יהי' כן אלא הוא יהי' כהן ואתה הלוי שנאמר⁸ ומשה איש האלקים בניו יקראו על שבט הלוי". ועפ"ז לפי ב' הדעות לא ה' משה כהן – לריב"ק מעיקרא לא ה' עתיד להיות כהן⁹ (ולכן אין

לומר ד"ויחר אף" זה עשה רושם), ולר"י אם שהכהונה היתה אמורה לצאת ממשה, אבל ניטלה ממנו¹⁰. ולכן לא כתב רש"י כאן שבכל שבעת ימי המלואים שמש משה בכהונה (גדולה), כי לדעת רש"י לא הי' שימוש בגדר דכהונה (גדולה), כ"א הוראת שעה בתור שליח ה' לחנך את אהרן ובניו לעבודת המשכן.

ב. עפ"ז יובן בפשטות מה שבפ' אמור עה"פ¹¹ "לחם אלקיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל" פרש"י "ומן הקדשים יאכל" – "אלו קדשים קלים ואם נאמרו קדשי הקדשים למה נאמרו קדשים קלים אם לא נאמר הייתי אומר בקדשי הקדשים יאכל בעל מום שמצינו שהותרו לזר שאכל משה בשר המלואים כו' (ומסיים) כך מפורש בזבחים¹². והקשו המפרשים¹³, מדוע נקט רש"י שהיתר קדשי קדשים לזר ה' באכילת משה בז' ימי המלואים, הלא מה ש"כך מפורש בזבחים" הוא רק לפי הקס"ד שם בגמ', שמפרש כן הברייתא, ומקשה מזה אדעת רב שס"ל ש"משה רבינו כהן גדול וחולק בקדשי שמים ה' שנאמר¹⁴ מאיל המלואים למשה ה' למנה"; אבל רב ששת תירץ שהכוונה ב"קדשי קדשים". הותרו לזר" היא למה שהותרו "בבמה לזר". אלא¹⁵ שדעת רש"י היא דזה ששימש משה בז' ימי המלואים לא ה' משום דין כהונה אלא ענין של "שימוש" בלבד, ולכן מה שאכל מבשר איל המלואים נחשב כזר האוכל. ויש לומר דלשיטתו אזיל, דגם בפירושו לש"ס ס"ל לרש"י שעבודתו של משה בז' ימי המלואים אינה נחשבת כשימוש "בכהונה": בגמ' זבחים שם מסיק¹⁶ "כתנאי (אם משה כהן ה' י"א) ויחר אף ה' במשה ר' יהושע בן קרחה אומר כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם וזה לא נאמר בו רושם ר"ש בן יוחי אומר אף זה נאמר בו רושם שנאמר הלא אהרן אחיך הלוי והלא כהן הוא הכי קאמר אני אמרתי אתה כהן והוא לוי עכשיו הוא כהן ואתה לוי וחכמים אומרים לא נתכהן משה אלא שבעת ימי המלואים בלבד ויש אומרים לא פסקה כהונה אלא מזרעו של משה שנאמר¹⁷ ומשה איש האלקים בניו יקראו על שבט הלוי ואומר¹⁸ משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו". ופרש"י בד"ה ויש אומרים "לא פסקה כהונה אלא מזרעו אבל הוא כל ימיו כהן ה' ורב דאמר כיש אומרים". וצריך ביאור, הרי הוכחת רב ש"משה רבינו כהן גדול וחולק בקדשי שמים" היא מהכתוב¹⁹ "מאיל המלואים למשה ה' למנה" שנאמר בשבעת ימי המלואים, וא"כ למה הוצרך רש"י¹⁹ לומר "רב דאמר כיש אומרים" (דס"ל שכל ימיו ה' משה כהן), הרי מצי לאוקמי גם שס"ל כחכמים ד"לא נתכהן". אלא שבעת ימי המלואים, והיינו שבאותן ז' הימים כהן גדול ה' ולפיכך ה' חולק בקדשי שמים מאיל המלואים (וזוהי כוונת רב ש"משה רבינו כהן ה' י"א). אך ע"פ הנ"ל י"ל, שלדעת רש"י, את"ל דלא נתכהן משה אלא לשבעת ימי המלואים בלבד כחכמים, הרי אין זה גדר כהונה, אלא ענין של שמוש בהוראת שעה בלבד (ולשון "נתכהן" הוא שם המושאל. ודוחק קצת), ולכן לא מצי אוקמי דרב ס"ל

כחכמים²¹, כי רב הלא ברור אומר ש"משה רבינו כהן גדול" ולא שהי' רק משמש בכהונה (וכיו"ב). ועכצ"ל שס"ל כי"א ד"לא פסקה כהונה אלא מזרעו (של משה) אבל הוא כל ימיו כהן הי"י. וכן יש לדייק מלשון רש"י במס' ע"ז²²: בשאלת הש"ס שם "במה שימש משה כל שבעת ימי המלואים", כתב רש"י "לא נשתמש בבגדי כהונה דכתיב²³ ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך והוא הי' זר אצלן ועל פי הדבור שמש ולא הזכרו בגדים". דמלשון רש"י ("ולא הזכרו בגדים", ולא "בלא בגדים" וכיו"ב) משמע דהא שעל פי הדבור שמש הוא לא (רק) לפרש שמטעם זה הי' יכול לשמש בלא בגדי כהונה, אלא²⁴ לדייק, שעצם השימוש הוא ע"פ הדבור, שלא הי' בזה גדר כהונה²⁵.

ג. אבל דוחק לפרש כן שיטת רש"י בפירושו על התורה, כי: א) בפ' תצוה בציווי ע"ד התנופה דאיל המלואים פרש"י²⁶ "שניהם עסוקים בתנופה הבעלים והכהן, הא כיצד? כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף ובזה היו אהרן ובניו בעלים ומשה כהן²⁷", הרי שלפרש"י הי' משה הכהן²⁸. ב) בפ' פקודי²⁹ כתב רש"י "יום שמיני למלואים הושוו כולם לכהונה ותרגומו ויקדשון מני' בו ביום קדש משה עמהם", ומשמע שכהונת משה הי' שווה לכהונת אהרן (עכ"פ בשמיני למלואים). ג) בפרש"י הנ"ל לפ' שמות בענין המחלוקת דריב"ק ור"י אם אותו חרון אף עשה רושם — מזה שהביא רש"י בדברי ר"י הראי' מהכתוב "בניו יקראו על שבט הלוי" משמע דכוונתו שמשה עצמו הי' כהן כל ימי חייו ורק מזרעו של משה פסקה הכהונה³⁰, וזהו רושם החרון אף [ואולי גם בדעת ריב"ק יל"פ דמלכתחילה ניתנה כהונה רק לו בלבד ולא לזרעו (אבל חידוש גדול הוא — והו"ל לפרש), ולכן לא נחשב זה רושם של חרון אף. ועוד דמפורש בכ"מ במדרשים³¹ בשם ריב"ק דמשה שימש בכהונה גדולה כל מ' שנה³²: ואין בזה סתירה לפש"מ]. ולכן נראה יותר, דלשיטת רש"י בפש"מ הי' "כהן³², ומ"ש רש"י "משה שמש כל שבעת ימי המלואים בחלוק לבן" (וכן לא כתב "בכהונה גדולה"), כי לדעתו כל ל"ט שנה הי' משה כהן גדול, אלא שבשבעת ימי המלואים, שימש בחלוק לבן, ולא כאהרן ובניו ששמשו בבגדי כהונה.

ד. אבל לפי זה צריך להבין לאידך גיסא: הרי בגדי כהונה אינם דבר נוסף בכהן, כ"א כפי' רש"י עה"פ³³ "לקדשו לכהנו לי" — "לקדשו להכניסו בכהונה ע"י הבגדים שיהא כהן לי"³⁴, וע"ד ההלכה³⁵ "בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והוו להו זרים". ובז' ימי המלואים, כשלא הי' עדיין משכן בשלימות, דעיקר הקמתו והעבודה בו היו משמיני למלואים (ר"ח ניסן) ואילך³⁶, אפשר לדחוק עכ"פ, שאז גם חלוק לבן אפשר שהוא בגד מתאים להמשכן דאז³⁷, אבל איך יתכן לומר שכל הל"ט שנה, שמש' הי' כהן גדול הי' זה בלי בגדי כהונה!?! ואכן בתוס'³⁸ כתבו ד"למ"ד. . משה רבינו ע"ה

כ"ג הי' ונשתמש בכהונה גדולה מ' שנה. . לשון כהונה גדולה משמע בח' בגדים ככ"ג".

ה. ויש לבאר זה בהקדים דברי התו"כ בפ' אחרי עה"פ³⁹ "דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש" — "אחיך באל יבוא ואין משה בבל יבוא", ופי' הראב"ד⁴¹ "ואין משה בבל יבא בכל עת שהרי משה תמיד הי' נכנס לפני ולפנים לשמוע הדיבור מבין שני הכרובים"⁴², ולא מצינו שיצטרך משה ללבוש בגדי כהונה בכדי ליכנס לפני ולפנים "לשמוע הדיבור"⁴³. והביאור בזה: במשכן מצינו שני ענינים: א) כהמקדש — "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות"⁴⁴, מקום עבודת⁴⁵ הכהנים. ב) "ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים אשר על ארון העדות את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל"⁴⁶, וזהו "אוהל מועד", מקום המיועד לדיבור עם משה⁴⁷. והנה ענין הא' נתחדש במשכן, שאז נצטוו⁴⁸ "ועשו לי מקדש", לעשות משכן ומקדש — בית לה', לא כמו שהי' לפני⁴⁹ שהיו מקריבים בבמה בכל מקום; ואילו ענין הב', ש"נועדתי לך שם" (מקום מיועד לדיבור ה'), כבר הי' לפני הקמת המשכן, באהלו של משה, כמ"ש⁵⁰ "ומשה יקח את האוהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אוהל מועד והי' כל מבקש ה' יצא אל אוהל מועד", "והי' כבוא משה האהלה ירד עמוד הענן ועמד פתח האוהל ודבר עם משה", "ודבר ה' אל משה פנים אל פנים גו' ושב אל המחנה". והיינו ש"אוהל מועד" הי' לפני הקמת המשכן, ב"אהלו של משה", שבו הי' הקב"ה מדבר עם משה ומלמדו תורה⁵¹. אלא ש"הדבר הזה נהג מיום הכפורים עד שהוקם המשכן ולא יותר. . ומשהוקם (המשכן) לא נדבר עמו עוד אלא מאוהל מועד"⁵². והנה ענינו של משה הוא שעל ידו היא מסירת דבר ה' (התורה) לישראל, והוא תמיד מוכן לדבור ה'⁵³, וא"כ עיקר ענינו של המשכן ביחס למשה הוא מה שהוא "אוהל מועד", "ונועדתי לך שם", ולכן י"ל דכמו שהי' באהלו של משה, שלא הוצרך לבגדים מיוחדים לשמוע "את כל אשר אצוה אותך", כן הוא באוהל מועד שבמשכן, שהכניסה בשביל לשמוע דבר ה', אינה צריכה בגדים מיוחדים, בגדי כהן (כה"ג)⁵⁴, כי זהו ענינו של משה שהוא מוכן לזה תמיד⁵⁵. אבל, מזה שמשה הוא שחינך את הכהנים לעבודתם במשכן, וכן משה חינך את המשכן שיהי' מוכן וראוי להקרבה בו, משמע, שגם ענין הב' שבמשכן (שהוא מקום העבודה) שייך למשה, אבל להיותו "טרוד בשכינה"⁵⁶ לא הי' טרוד בשירות דכהונה.

ו. והנה יש מקום לעיון, אם גדר העבודה (השמוש דכהונה) דמשה במשכן הוא ענין בפ"ע, או שהוא חלק מהענין ד"ונועדתי" שהי' במשה, ואינו ענין בפ"ע. וי"ל שתלוי אם "ונועדתי" נעשה לחלק בלתי נפרד מגוף המשכן, או — כיון שגדר "אוהל מועד" ע"ש "ונועדתי לך שם" הי' גם לפני הקמת המשכן (באהלו של משה), ולאידך בבתי מקדשות (מקדש ראשון ושני) לא נאמר

ועד כ"כ, שכל ענינים אחרים, אפילו עניני קדושה, יהיו (ע"ד עבודת לויים בדוכנם וישראל במעמדם) בגדר "זרות" אצלו. ועי"כ ז' ממהרים ביאת משיח צדקנו, וכהנים בעבודתם ולויים בדוכנם וישראל במעמדם ו"תורה חדשה מאתי תצא"⁵⁷; ומשיח ילמד תורה את כל העם כולו⁵⁸, ו"לא⁵⁹ יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים ושיגו דעת בוראם כפי כח האדם שנאמר⁶⁰ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

25) פקודי שם - כמשנ"ת בלקו"ש ח"ו ע' 225 ואילך א. צוזאמען מיטן . ציווי פון אויבערשטן צו משה'ן, בפרשתנו, אַז ער זאל אויפ'י שטעלן דעם משכן און אַרײַנשטעלן אין אים די כלים, האָט דער אויבערשטער אים אויך אנגעזאָגט ער זאָל טאָן דערביי געוויסע עבודות : בהמשך צו והבאת את השלחן" האָט ער אים געזאָגט וערכת את ערכו", און ביי והבאת את המנורה" די מזבחות - והעלית את נרותי" . דאָקעגן ביי מזבח הזהב און מזבח העולה - ווערט משה בלויז אנגעזאָגט צו אַרײַנברענגען זיי אויפן אָרט ; ס' - ווערט אָבער ניט דערמאָנט ער זאָל טאָן די עבודות אויף זיי. אָבער ווייטער אין דער סדרה, וואו עס ווערט דערציילט וועגן דעם מילוי הציווי דורך משה, ווערן דערמאָנט ניט נאָר די אַנגעזאָגטע צוויי עבודות הנ"ל - ויערוך עליו . ערך לחם גו" און ויעל הנרות" - נאָר אויך ויקטר עליו קטרת סמים" נאָך וישם את מזבח הזהב וגו' , און ויעל עליו את העולה ואת המנחה" נאָך ואת מזבח העולה שם גו' .

משום האי טעמא, וואָס אין דעם ציווי פון אויבערשטן ווערט ניט דערמאָנט אַז משה זאָל טאָן אָט די צוויי עבודות קטרת און הקרבת העולה והמנחה), זיינען דעריבער פאַראַן צוויי דיעות אין מפרשי התורה וועמען דער פסוק מיינט מיט ויקטרי און ויעל":

פאַראַן מפרשים וואָס לערנען, אַז אויך דאָס האָט געטאָן משה רבינו (ווי ס'איז משמע פון פשטות המשך הכתובים). ווייל טראץ דעם וואָס אויף די עבודות האָט אים דער אויבערשטער ניט אַנגעזאָגט בפירוש, האָט עס אָבער משה אָפּגעלערנט פון דעם ציווי וואָס ער האָט געהאָט אויף ערך לחם און העלאת הנרות; אַנדערע מפרשים לערנען, אַז ביי די צוויי עבודות מיינט די תורה אהרן'ען (ויבאלד משה איז ניט נצטווה געוואָרן) - און לויט אַט דער שיטה איז דער פירוש פון די פסוקים: נאָכדעם ווי משה האָט מקיים געווען דעם ציווי ה' דורך "וישם את מזבח הזהב גו' , האָט זיך אָפּגעטאָן דער "ויקטר עליו קטרת סמים" דורך דעם וואָס זיין עבודה איז צו מקטיר זיין קטרת - אהרן. און דאָס זעלבע איז אויך בנוגע צו "ואת מזבח העולה שם גו' ויעל עליו את העולה ואת המנחה"; אַז לאחר ווי משה האָט אויפּגעשטעלט דעם מזבח העולה, האָט

שענינים הוא "ונועדתי לך שם"⁶¹ שעל ידם בא דבר ה' אל הנביא⁶² [שבתנאי הנבואה מצינו רק שהיא בארץ ישראל דוקא⁶³, אבל לא שהיא מוגבלת למקדש (עזרה וקד"ק) — ומפורש בכמה נביאים ששרתה עליהם נבואה מחוץ למקדש], לכן גם במשכן הם גדרים שונים⁶⁴: א) משכן שהוא לעבודת ה' בו, ב) בתור "אהל מועד" — שבו שומע משה דבר ה' אל ישראל⁶⁵. ועפ"ז י"ל שלכו"ע ה' משה בקדושת כה"ג בכל משך הארבעים שנה, והשקו"ט אם משה ה' כה"ג כל ארבעים שנה היא רק אם ה' זה בתור ענין בפ"ע או שהוא חלק מענינו בתור מקבל התורה מהקב"ה: לדעת ה"א⁶⁶ שלא פסקה כהונה אלא מזרעו של משה, ה' בו קדושת כה"ג בתור ענין בפ"ע, ולכן רב דאמר "משה רבינו כה"ג וחולק בקדשי שמים ה"י" צ"ל דס"ל כיש אומרים שה' בו קדושת כה"ג בפ"ע, ובמילא אם רצה משה ליכנס לשרת ולעבוד עבודת (כה"ג) ה' עליו ללבוש בגדי כהונה⁶⁷, וכמ"ש בתוס' הנ"ל, שלמ"ד זה בזבחים דמשה רבינו ע"ה כה"ג ה' ונשתמש בכהונה גדולה מ' שנה ה' זה בח' בגדי כה"ג, וכנ"ל. אבל להדיעה ש"ל שלא נתכהן משה אלא בז' ימי המלואים בלבד, הכוונה שרק אז ה' משמש בכהונה בפועל, אבל כל המ' שנה ה' הכהונה שבו חלק מענינו בתור מקבל התורה מפי ה' ⁶⁸, ובמילא גם אם ה' נכנס לצורך עבודה לא ה' צריך ללבוש בגדי כהונה, כי תמיד ה' מוכן לשמוע דבר ה' ובמילא שמושו בתור כהן אינו ענין בפ"ע, אלא חלק מ"ונועדתי" שבמשכן. ועפ"ז יש לומר, שלשיטת רש"י בפירושו עה"ת לא נפרד ממשה ממעלתו שהוא מקבל התורה מעת מ"ת בהר סיני, וגם בז' ימי המלואים ששימש משה, ה' זה פרט בכללות ענינו, מקבל דבר ה' מאת הקב"ה, ולכן כ' רש"י ש"משה שמש כל שבעת ימי המלואים בחלוק לבן", ולא כבתו"כ ששימש בכהונה גדולה (אף שהזכיר כבר לפני"ז שלענין העבודה בז' ימי המלואים היו אהרן ובניו בעלים ומשה כהן), כי במשה ה' זה רק בגדר שמוש, ולא ענין בפ"ע — כה"ג⁶⁹. ועפ"ז יש לבאר הא דכתב רש"י בפ' אמור דאכילת משה קד"ק נחשבת אכילת זר, כי כיון שעבודתו גם בז' ימי המלו-אים היתה מצד קבלת התורה שלו, שהוא מובדל (ולמעלה יותר) מענין הכהונה (גדולה)⁷⁰, לכן נחשבת אכילתו כזר⁷¹.

ז. ההוראה מזה בעבודת כאו"א: כל עניני התורה הם נצחיים — כהוראה⁷². ומזה מובן, שגם הנ"ל בנוגע למשה, שעיקר מעלתו היא בענין התורה ולשמוע דבר ה', שייך לבניו [ד"אף שמי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת להשיג אפילו חלק אחד מני אלף ממדריגת. רעיא מהימנא מ"מ הרי אפס קצהו ושמש מנהו מרב טובו ואורו מאיר לכללות ישראל בכל דור ודור"⁷³], שבעת המתאים צ"ל בכל אחד מישראל — ע"י המשה שבתוכו⁷⁴ — מצב ש יעלה את עצמו למעלה אפילו מענין העבודה והשירות בדוגמת כהונה, אלא כולו יהי' מקושר ודבוק בדבר ה', תורה, ע"ד "תורתו אומנתו",

עמעצער אַנדערש אויף אים מעלה געווען "העולה" און "המנחה".

ווי איז שיטת רש"י בזה? - אויף "ויקטר עליו קטרת" טייטשט רש"י ניט אַפּ ווער עס האָט געטאַן אַט-די עבודה; ער איז דאָ בלויז מפרש דעם זמן, ווען מען האָט מקטיר געווען: "שחרית וערבית כו'"; דאָקעגן אויף "ויעל עליו וגו' " זאָגט רש"י: "אַף ביום השמיני למילואים שהוא יום הקמת המשכן שימש משה והקריב קרבנות צבור, חוץ מאותן שנצטווו אהרן בו ביום שנאמר קרב אל המזבח וגו' ", ד. ה. אַז מיט "ויעל" ווערט געמיינט משה רבינו.

איז דאָך לפי"ז ניט מובן: פאַרוואָס אויף "ויקטר עליו קטרת" דערמאָנט רש"י ניט ווער עס האָט מקטיר געווען די קטרת, און אויף "ויעל עליו" איז ער מפרש "שימש משה כו' "?

ב. די קשיא ווערט נאָך שטאַרקער: אין זיין ווייטערדיקן פירוש אויף "ויעל עליו" - וואו ס'ווערט נאָר דערמאָנט עולה און מנחה - זאָגט רש"י "שימש משה והקריב קרבנות צבור", וואָס פון זיין לשון "קרבנות צבור" סתם, איז דאָך קענטיק כוונת רש"י צו לאַזן אונז הערן אַז משה האָט דאָן מקריב געווען (ניט נאָר "את העולה ואת המנחה" וואָס שטייען אין פסוק, נאָר אויך) אַלע קרבנות צבור - איינשליסנדיק אין דעם. כמובן, אויך די עבודה פון קטרת. איז דאָך נאָכמער קשה: פאַרוואָס איז עס רש"י ניט מפרש פריער אויף די ווערטער "ויקטר עליו קטרת" ?

איז דערפון גופא משמע, אַז פונעם פסוק "ויקטר עליו קטרת" אַליין געפינט ניט רש"י קיין הוכחה ברורה ווער עס האָט מקטיר געווען די קטרת. ערשט נאָכדעם, פון ווייטערדיקן פסוק "ויעל עליו את העולה ואת המנחה", וואָס דאָרט איז ביי רש"י ברור אַז דער "ויעל" באציט זיך אויף משה'ן - לערנט שוין רש"י אַפּ דערפון אויך בנוגע אַלע קרבנות צבור - כולל אויך קטרת - אַז אויך זיי האָט משה מקריב געווען. (ועיי"ש ע' 226 שגם עבודת הקטורת היתה ע"י משה).

26 שפ"ח יברכך. וא"ת מה צריך רש"י לנקוט יברכך יאר ישא, כיון שנקט ברכת כהנים ודאי הוא יברכך יאר ישא. וי"ל שאל תקשי מנ"ל דברכת כהנים כלל, דלמא בברכה אחרת כמו ברכת שלמה שנאמר בו ויפרוש כפיו וגו', לכך נקט יברכך יאר ישא, ר"ל משום מה ברכם, משום שהקריבו חטאת ועולה ושלמים שאלו נרמזים בו. עי' בבה"ט: **ומשכיל לדוד כאן.** הובא בהערה 17

27 שהרי אומרים בכל יום בברכות השחר (כמנהג הצרפתיים (תוד"ה שכבר ברכות יא, ב והצרפתיים נהגו לומר פסוקים וברכת כהנים וגם אלו דברים שאין להם שיעור שהיא משנה (פ"א דפאה) ואלו דברים

שאדם אוכל פירותיהן כו' שהיא ברייתא (מס' שבת קכז). מפני הירושלמי דבעי שילמוד על אתר.) **וכ"ה בסידור ר"ע - הובא בטאו"ח סמ"ח א וקבעו לקרות פרשת התמיד כדאיתא במדרש בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם אמר לו כבר הקדמתי להם סדר הקרבנות כל זמן שעוסקין בהן מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני. ובסידור רב עמרם כתוב פרשת ברכת כהנים אחר ברכת התורה קודם פרשת התמיד.) **וכן - שומעם בחזרת הש"ץ דתפלת שחרית (ובשבת - גם במוסף), ומפי הכהנים ביו"ט כו'. ובפרט ש(כללות) ענין ברכת כהנים כבר הובא בפרש"י יתרו (כ, כא בכל המקום אשר אזכיר את שמי. אשר אתן לך רשות להזכיר שם המפרש שלי, שם אבוא אליך וברכתך - אשרה שכיתי עליך; מכאן אתה למד שלא נתן רשות להזכיר שם המפרש אלא במקום שהשכינה באה שם, וזהו בית הבחירה, שם נתן רשות לכהנים להזכיר שם המפרש בנשיאת כפים לברך את העם (סוטה ל"ח):****

28 שפ"ח. במשכיל לדוד תי' ד"ויברכם משמע ברכה אחת לבד" (ולכן מפרש רש"י ששלשתם הי'), וצ"ע.

29 ראה גם בעה"ט, וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים. ולא הזכיר מנחה י"מ לפי שאינה אלא להכשיר שאר הקרבן. אבל למאי דכתיבנא לעיל שהיתה מנחת נדבה אינה באה להכשיר וצ"ל דלא חשש להזכיר אלא הזבחים: **פענח רזא** וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם וירד מעשות וגו' דעל אלו ג' קרבנות שייכה ברכת כהנים, יברכך ה' וישמרך, נגד החטאת שישמרם מחטואו לו כדכתיב ואת רגלי חסידיו ישמור, יאר ה' פניו אליך, נגד העולה, שיאיר לו לעשות לפני ה', וישם לך שלום, על השלמים: **וש"ך עה"ת כאן. אוה"ת עה"פ. ולהעיר שאהרן הקריב גם מנחה (לעיל פסוק ד, ושור ואיל לשלמים לזבח לפני ה' ומנחה בלולה בשמן כי היום ה' נראה אליכם: יז ויקרב את-המנחה וימלא כפו ממנה ויקטר על-המזבח מלבד עלת הבקר:) ומ"מ לא נזכרה המנחה כאן בקרא (כקושיית הריב"א, וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים. תימ' אמאי לא קאמר המנחה שעשה עמהם. וי"ל דלא חשיב אלא אותם שבאים לכפרה והמנחה לא באה אלא להכשיר: טור הארוך ופענח רזא כאן).**

30 הבא לקמן הוא עפמ"ש במנחת יהודה (שדבריו הועתקו בקיצור בשפ"ח כאן). וראה בס' שנשמנו בהערה הקודמת.

בפסוק וישב ארצה מצרים ויקח משה את מטה האלקים, וכן אמרו בת"כ ז"ל הרי זה מקרא מסורס, ואין ראוי לומר אלא וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים וישא אהרן את ידיו ויברכם וגו' ע"ש, וכן אמרו במגילה דף י"ח:

35) ל' המשכיל לדוד כאן.

36) וכ"ה בירושלמי תענית פ"ד ה"א. וישא אהרן את-ידיו אל-העם. המקרא הזה מסורס הוא. והלא לא צריך לומר אלא וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים ואחר כך וישא אהרן את-ידיו וגו'. אלא מלמד שבירידתו למזבח היה נושא את כפיו ומברך את העם. וראה גם ראב"ע כאן וירד. כאשר הראיתך רבים וכבר ירד מעשות חטאת העם ועולתם והשלמים: ("וכבר ירד"), חזקוני ועוד. וישא אהרן וגו' מקרא זה מסורס וירד אהרן מעשות החטאת והעולה והשלמים וישא את ידו אל העם ויברכם.

37) ד, כ ("וישב ארצה מצרים, ויקח משה את מטה. אין מוקדם ומאוחר מדוקדקים במקרא"). - כן הובא בשפ"ח. וצ"ע שלא הביא מכ"מ בפרש"י שהובא הלשון "מקרא מסורס" (וכיו"ב) - בראשית ב, יט. וכל אשר יקרא-לו האדם נפש חיה וגו': סרסוהו ופך-שהו, כל נפש חיה אשר יקרא לו האדם שם, הוא שמו לעולם: שמות ב, ה. לרחץ על-היאר: סרס המקרא ופך-שהו ותךד בת-פרעה על-היאר לרחץ בו: בשלח טז, כ. ויבאש: הרי זה מקרא הפוך, שבתחלה הבאיש ולבסוף התליע, כענין שנאמר "לא הבאיש ורמה לא היתה בו", וכן דרך כל המתליעים (מכילתא): תרומה כז, ד. מכבר: לשון כברה, שקורין קרי"בלא בלעז, קמין לבוש עשוי לו למזבח, עשוי חרין חרין, קמין רשת; ומקרא זה מסרס וכה פתרונו: ועשית לו מכבר נחשת מעשה רשת: ועוד.

38) ראה לקו"ש ח"ז ע' 119 הערה 13) ואף שאין מוקדם ומאוחר בתורה - הרי [נוסף לזה אשר אפי' בדרך ההלכה כלל זה הוא רק "בתרי עניני" (פסחים ו, ב). וכן מוכח מפירש"י * ח"ש כד, כג (וראה רא"ם שם). שם, מז. ועוד **], כשהפרשיות הן שלא כסדרן, מפרש רש"י שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ומדלא פירש כן כאן, מוכח שלפי פירושו, הכתובים כאן הם כסדרן. ובשוה"ג שם.

39) וכבמקומות ברש"י שבהערה 37, וע"ד הראב"ע כאן.

31) ע"פ פרש"י ויקרא ג, א. שלמים: שמטילים שלום בעולם; דבר אחר: שלמים שיש בהם שלום למזבח ולכהנים ולבעלים (ספרא): וראה פרש"י תצוה כט, כב. כי איל מלאים הוא: שלמים; לשון שלמות - שהשלם בכל; מגיד הכתוב שהמלוואים שלמים, שמשימים שלום למזבח ולעובד העבודה ולבעלים, לכהן אני מצריכו החזה, להיות לו לעובד העבודה למנה, וזהו משה ששמש במלוואים, והשאר אכלו אהרן ובניו שהם בעלים, כמפרש בענין:

32) ובפרט שרש"י לא העתיק התיבות (הן מכתוב דילן - "החטאת והעולה והשלמים", והן מברכת כהנים לא העתיק "וישמרך" "שלום") שבהן היא השייכות, ואף לא רמזן ב"וגו".

33) ע"ד שפרש"י בפ' לך (יד, יח. לחם ויין. כך עושים ליגיעי מלחמה, והראה לו שאין בלבו עליו על שהרג את בניו. ומ"א רמז לו על המנחות ועל הנסכים שיקריבו שם בניו: טו, ט עגלה משלשת. שלשה עגלים; רמז לשלשה פרים, פרי יום הכפורים ופרי העלם דבר של צבור ועגלה ערופה:), ח"ש (כד, כב בקע. רמז לשקלי ישראל בקע לגלגלת: ושני צמידים. רמז לשני לוחות מצמדות: עשרה זהב משקלם. רמז לעשרת הדברות שבהן:); הרמזים דקרבות הנשיאים (נשא ז, יט קערת כסף. מנין אותיותיו בגימטריא תתק"ל, כנגד שנותיו של אדם הראשון: שלשים ומאה משקלה. על שם שכשהעמיד תולדות לקיום העולם בן ק"ל שנה היה, שנאמר "ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד" וגו' (בראשית ה'): מזרק אחד כסף. בגימטריא תק"ך, על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה, ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזרת המבול קדם תולדותיו - כמו שפרשתי אצל "והיו ימיו מאה ועשרים שנה" (שם ו') - לפיכך נאמר - מזרק אחד כסף, ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה, לומר שאף אותיות של אחד מצטרפות למנין: שבעים שקל. כנגד שבעים אמות שיצאו מבניו: ואילך) ועוד.

34) משכיל לדוד כאן. וירד מעל המזבח. כוונתו דלא תימא דהאי וירד אחר הברכה קאמר דא"כ נמצא דלא אתפרש בקרא ירידה זו לאיזה תכלית סיפר לנו ירידתו דפשיטא שאחר שסיים המעשה שעליו לעשות שירד דאטו היה לו לישב שם עד עולם ולכך מפי דה"ק קרא וישא אהרן את ידיו ויברכם אימתי מיד אחר שירד מן המזבח מעשות קרבנותיהן: וראה שפ"ח כאן (בשם הנחלת יעקב). מעל המזבח. [נח"י] לא שירד ממקום נשיאת כפים, ולפ"ז יהי' הכתוב מהופך. ואפשר לפרש וירד שכבר ירד. ועיין במה שכתבתי בפרשת שמות

46 ט, ו. וראה שם, ד ושור ואיל לשלמים לזבח לפני ה' ומנחה בלולה בשמן כי היום ה' נראה אליכם: וברש"י. כי היום ה' נראה אליכם. להשרות שכינתו במעשה ידיכם, לכך קרבנות הללו באין חובה ליום זה:

47 פרשתנו שם, כג. וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אֱלֹהֵי מוֹעֵד וַיִּצְאוּ וַיְבָרְכוּ אֶת-הָעָם וַיֵּרָא כְבוֹד-יְהוָה אֶל-כָּל-הָעָם:

48 פקודי לט, מג. וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת-כָּל-הַמַּלְאָכָה וְהַנְּהַל עִשׂוֹ אֹתָהּ כְּאִשֶּׁר צָוָה יְהוָה כִּן עָשָׂה וַיְבָרַךְ אֹתָם מֹשֶׁה:

49 ראה לקו"ש חיי"א ע' 170 ואילך.ב) היפך סדר הברכות - התם הוא מתחיל בויהי נועם גו' - ולאח"כ יהי רצון כו' - ובפרש"י בפרשתנו הן בסדר הפוך. ג) התם כותב אמרו", וכאן - אמר להם".

ג. והביאור: הקושי שבהכתוב הוא - בכתובים אלו מסופר ע"ד גמר עשיית המשכן וכליו, שזה ה' ע"י החכמי לב. ומכיון שלאח"כ מסיים ה' כתוב ויברך אותם משה", משמע שי אותם" היינו החכמי לב שעשו את המשכן.

ואינו מובן: למה לא בירך משה את כל ישראל כאשר כל איש ואשה • נדב לבם והביאו את המלאכה לי משכן, ויבואו האנשים על הנשים גו', עד שהוצרך להכריז אל יעשו עוד מלאכה" ורק אז ויכלא העם מנביא".

ומשה הרי אוהב ישראל ה' 19, ובודאי שצריך ה' לברך אותם כאשר כל איש ואשה הביאו את המלאכה למשכן, ולא רק כאשר החכמי לב גמרו עשיית המשכן, שהם היו יחידי סגולה - ראו קרא ה' בשם גו' 11.

ואפילו את"ל - דמדלא פירש רש"י דבנ"י" (הנאמר בקרא שלפניו: כן עשו בני") היינו רק החכמי לב, משמע דס"ל שזהו כפשוטו - בניי סתם [ואף שרק החכמי לב עשו" את המשכן - מתרץ זה רש"י בפירושו עה"פ 11 ותכל כל עבודת משכן גו' ויעשו בניי ככל גו': ויעשו בניי את המלאכה כו", היינו דויעשו בניי קאי על המלאכה (דפירשה לעיל 19: ומלאכת ההבאה כו') ולא על עבודת שלפנ"ז בפסוק י' -לה יכ הו"ל למשה לברכם מיד כשגמרו ההבאה ובפרט שהייתה בנדיבות; וכי יתכן שחכה, ח"ו, בברכתו קרוב לחצי שנה י? !

- ועכ"ל שבודאי ברך אותם אז בזמן הנכון, והכתוב א"צ לפרש זה כי פשוט הוא וכו"ל כו'; או, לאידך גיסא - שאצ"ל נתינת יישר כח דמאי קמ"ל (אף דפשיטא שגרמו נח"ר במח' ורגש מרע"ה). ומה שכאן מפרש "ויברך אותם משה" צ"ל שזהו לא ברכה - נתינת יישר כח, כ"א ברכה מיוחדת (שלכן הוצרך הכתוב לפרשה) השייכת לגמר עשיית המשכן דוקא; ומכיון שמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה, הרי בודאי שמדתו של

40 וההוכחה שירד קודם "ויברכם", כי ירד "מעשות החטאת גו'" והרי כבר גמר עשיית החטאת כו' לפנ"ז - אינה שייכת לדברי רש"י "מעל המזבח".

41 אף שבפשוטו של מקרא לא נאמר איפה היתה ברכת כהנים במשכן - מ"מ לא מסתבר כלל שהיתה מעל המזבח (וראה לקמן הערה 64). וראה פי' הראב"ד לתו"כ כאן.

42 וכן משמע ממ"ש בתו"כ כאן ד"באותה שעה זכה...בנשיאת כפים", משמע דעי"ז שברכם אהרן זכה להציווי (ראה עזרת כהנים לתו"כ שם).

43 אף שלא נאמרו עדיין. וע"ד שמצינו (גם בפרש"י עה"ת - תולדות כו, ה. וישמר משמרת: גזרות להרקה על האזקות שבתורה, כגון שניות לעריות ושבות לשבת (יבמות כ"א): מצותי: דברים שאלו לא נכתבו ראויין הם להצטוות, כגון גזל ושפיכות דמים: חקוטי: דברים שייצרו הרע ואמות העולם משיבין עליהם, כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז, שאין טעם בדבר, אלא גזרת המלך וחקוטי על עבדיו: חקוטי: דברים שייצרו הרע ואמות העולם משיבין עליהם, כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז, שאין טעם בדבר, אלא גזרת המלך וחקוטי על עבדיו: וישלח לב, ה. דבר אחר גרתי בגימטריא תרי"ג, קלומר, עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים: ובכ"מ) שקיימו האבות כה"ת עד שלא ניתנה וברש"י. נח (ז, ב) שלמד נח תורה. הטהורה: העתידה להיות טהורה לישראל; למדנו שלמד נח תורה (שם פ" כ"ו): ואכ"מ.

44 תרומה כה, ח. וְעָשׂוֹ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכָם:

45 מ, כג. וַיַּעֲרֹךְ עָלָיו עֶרְךָ לָחֵם לֶפְנֵי יְהוָה כְּאִשֶּׁר צָוָה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: כה. וַיַּעַל הַנֶּחֱט לִפְנֵי יְהוָה כְּאִשֶּׁר צָוָה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: כז. וַיִּקְטֹר עָלָיו קֹטֶרֶת סַמִּים כְּאִשֶּׁר צָוָה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: כט וְאֵת מִזְבַּח הָעֹלָה שָׁם פָּתַח מִשְׁכַּן אֱהֱל־מוֹעֵד וַיַּעַל עָלָיו אֶת-הָעֹלָה וְאֶת-הַמִּנְחָה כְּאִשֶּׁר צָוָה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (וברש"י). וַיַּעַל עָלָיו וְגו': אף ביום השמיני למלואים, שהוא יום הקמת המשכן, שמש משה והקריב קרבנות צבור, חוץ מאותן שנוצטו בו ביום, שנואמר קרב אל המזבח וגומר (ויקרא ט')

הקב"ה בזה, היא בהתאם לעבודת בני ישראל - שעשו את המשכן בכדי שיהי "ושכנתי בתוכם" ולכן פי' רש"י "אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם". וזהו רש"י מקדים "אמר להם" - כי הטעם שברכה זו מוזכרת בכתוב הוא משום שלא היתה זו סתם ברכת "יישר כח" וכיו"ב, כ"א "אמר (דבר הנוגע) להם" - דבר המותאם לפעולתם הם ולמבוקש שלהם: השראת השכינה בעשייתם.

50 פסוק כג. ויבא משה ואהרן אל־אהל מועד ויצאו ויברכו את־העם וירא כבוד־ה' אל־כל־העם:

51 תהלים מזמור צ בסופו. וְיִהְיֶה נָעַם | אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ
עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כֹּנְנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כֹּנְנָהוּ:

52 כקושיית המשכיל לדוד כאן (ראה לעיל הערה 18).

53 ראה לקו"ש שם (ע' 172) הטעם שהקדים "ויהי נועם גו" ל"יהי רצון שתשרה כו"ו. ו. עפ"ז מבואר טעם השינויים דבפירש"י שבפ' שמיני:

מש"נ שם "ויברכו את העם" קאי וסמוך לעבודת אהרן ומשה (שמסופר בארוכה לפני זה), וע"ז באה תחלת הברכה - וזו הייתה סיבת כל הברכה וכפירש"י: אמרו "ויהי נועם ה' אליקינו עלינו". עיקרו על (עבודת) אהרן ומשה (ולא דמשה ובנ"י כבפרשתנו).

ולכן: (א) כתב רש"י "אמרו" בלא הדגשת "להם" (ב) לא כתוב "וגו" - כי המשך הכתוב הוא ענין חדש ולא עבודת משה ואהרן, (ג) לא סיים "והוא א' ... שבתפלה למשה" - כי כאן אין כל סברא לומר שאמרו בנ"י, כיון שמדבר בעבודת משה ואהרן, משא"כ בפקודי שמדבר בעשיית המשכן.

ועפ"ז מובן גם שינוי הסדר שמתחיל "ויהי נועם גו" ואח"כ כותב "ויהי רצון כו" - כי העבודה דאהרן ומשה ("נועם ה' אלינו") פעלה שאח"כ "תשרה שכינה במעשה ידיכם (דבני ישראל)", היינו שהשראת השכינה "במעשה ידיכם" באה לאחרי ובסיבת עבודת אהרן ומשה ("נועם .. עלינו"), וכהמשך פירש"י: לפי שכל ז' ימה"מ כו' לא שרתה שכינה כו' אמר להם כו' שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם כו'.

54 כי בכללות כבר "נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם ואמר לו למשה סלחתי כדברך" ביוה"כפ (רש"י תשא לג, יא ושב אל המחנה. לאחר שנדבר עמו היה משה שב אל המחנה ומלמד לזקנים מה שלמד; והדבר הזה נהג משה מיום

הכפורים עד שהוקם המשכן, ולא יותר, שהרי בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, ובי"ח שרף את העגל ודן את החוטאים, ובי"ט עלה שנאמר ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם וגו' (שמות ל"ב), ועשה שם ארבעים יום ובקש רחמים, שנ' ואתנפל לפני ה' וגו' (דברים ט'), ובראש חדש אלול נאמר לו ועלית בבקר אל הר סיני (שמות ל"ד), לקבל לוחות האחרונות - ועשה שם מ' יום, שנאמר בהם ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים וגו' - מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון, אמר מעתה אמצעיים היו בכעס - בעשרה בתשרי נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם, ואמר לו למשה סלחתי, ומסר לו לוחות אחרונות, וירד והתחיל לצוותם על מלאכת המשכן, ועשאוהו עד אחד בניסן, ומשהוקם לא נדבר עמו עוד אלא מאהל מועד (תנחומא):. **ולאידך, גם לאחרי שמיני למילואים לא נתכפר לגמרי, ד"וביום פקדי ופקדתי גו" (תשא לב, לד) ועתה לך נחה את־העם אל אשר־דברתי לך הנה מלאכי ילך לפניך וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם: וברש"י וביום פקדי וגו'. עתה שמעתי אליך מלכלותם יחד, ותמיד תמיד כשאפקד עליהם עונותיהם ופקדתי עליהם מעט מן העון הזה עם שאר העונות; ואין פרענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עון העגל (סנהדרין ק"ב:), וראה הערה 62.**

55 ר"פ פקודי. משכן העדת. עדות לישראל שותר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם:

56 פרשתנו ט, ב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים קַח־לְךָ עֵגֶל בֶּן־בָּקָר לְחֻטָּאת וְאֵיל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהִקְרַב לְפָנַי יְהוָה: **וברש"י** קח־לך עגל: להודיע שפפר לו הקדוש ברוך הוא על ידי עגל זה על מעשה העגל שעשה (שם); **ולהעיר גם מתצוה כט, א** וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְקַדֵּשׁ אֶתְּם לְכַהֵן לִי לְקָח פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר וְאֵילִם שְׁנַיִם תְּמִימִם: **וברש"י שם.** פֶּר אֶחָד: לְכַפֵּר עַל מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל שֶׁהוּא פֶּר:

57 להעיר מרמב"ם הל' תפלה (נשיאת כפים) פט"ו ה"ז ואל תתמה ותאמר ומה תועיל ברכת הדיוט זה שאין קבול הברכה תלוי בכהנים אלא בהקדוש ברוך הוא שנאמר ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם הכהנים עושים מצותן שנצטוו בה והקב"ה ברחמיו מברך את ישראל כחפצו: **טאו"ח סו"ס קכת.** ואל תתמה ותאמר מה תועיל ברכת הדיוט שאין קבלת הברכה תלויה בכהנים אלא בהקב"ה שנא' ואני אברכם: **שו"ע אדה"ז שם סנ"ב.** נב לא היה בו אחד מהדברים המעכבים נשיאת כפים אף ע"פ שהוא רע

63) ראה גם אברבנאל כאן והנכון על דרך הפשט כי במקום שהקריב אהרן קרבנותיו ונתרצה בעבודתו בהיותו על המזבח ברח את העם ואחר ברכתו ירד כי זהו ויברכם ואחר כך ירד מעשות החטאת והעולה כי בא הכתוב לספר מה שקרה אחר כך והוא שירד אהרן מעשות החטאת והעולה והשלמים ויבא הוא ומשה אחיו עמו אל אהל מועד ושם התפלל ותפלה קצרה על ירדת האש מן השמים ומיד ויצאו ויברכו את העם שניהם יחד ומיד אחר ברכתם נראה כבוד ה' אל כל העם. **"ע"ד הפשט"**. **צור המור כאן**. ואחר שגמר כל הקרבנות. ואמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם אחר כך וירד מעשות החטאת הוא מוקדם. ואם הוא כסדרו יאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם. לרמז כי אחר שעשה הקרבנות רצה להסתייע מזכות ישראל שהוא זכות הרבים לעוזרו בהן וזהו ויברכם שברכם ונתכוון בהם ואז ירד מעשות קרבנותיו. וזהו וישא אהרן את ידיו אל העם כמו שאומר שנשא ידיו ועיניו אל העם ולקחם לפניו. ולכן חזר לומר ויצאו ויברכו את העם (פס' כג) לפי שעדיין לא ברכו אותם. **וכן מוכח בסוטה לח, ב** ואמר ר' יהושע בן לוי כל כהן שאינו עולה בעבודה שוב אינו עולה שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים מה להלן בעבודה אף כאן בעבודה **(שו"ע אדה"ז שם סי"ב** יב כל כהן שאינו עולה לדוכן קודם שיסיים השליח ציבור ברכת עבודה שוב אינו עולה שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם ואחר כן וירד מעשות החטאת וגו' משמע שבירך קודם שנסתלק מהעבודה לכן תקנו בתפלה שיעלו הכהנים לדוכן קודם סיום ברכת העבודה ואף אם לא יעלו לדוכן ממש אלא שעוקרים רגליהם לעלות אע"פ שלא הגיע לדוכן עד לאחר רצה ומודים ה"ז כאלו עלה בעבודה ולכתחלה יעקור כל כהן ממקומו כשמתחיל הש"ץ רצה:), **ע"ש. ובמלבי"ם כאן (סט"ז)** וישא אהרן את ידיו ויברכם וירד: הנה יפלא, שבדאי ברכם אחר שירד מן המזבח, וראוי לומר בהפך – "וירד וישא ידיו"? וגם הא נזכר אחר כך שנית שברכו את העם. ולכן יאמר הרמב"ן שזה לא היה ברכת כהנים רק שפרש כפיו השמימה לתפלה כמו שכתוב בשלמה (מלכים א ח' כ"ב). ומלבד מה שהקשו עליו המפרשים שאין זה דומה לתפלת שלמה, יש אצלי הבדל בין 'פרש כפיו' ובין 'נשא ידיו'. שלתפלה בא לשון "פרישת כפיים" ולדוכן בא תמיד בלשון "נשיאת כפיים" (כמו שהעירותי בפירושי (ישיעהו א טו)). והראב"ע מסרס המקרא – וכבר ירד – ולדעתו הוא כלל שאחריו פרט שמפרש כיצד; "וירד ויבא אל אהל מועד ויצא" ואז "ויברכו את העם". ועיין מ"ש לקמן (סימן כא) שכן דעת התוספתא. אבל חז"ל פירשו פה שזה היה קודם שירד מן המזבח. והנה במשנה דסדר התמיד (משנה תמיד פ"ז מ"ב) מבואר דברכת כהנים היה קודם הקטרת איברים. וכ"מ וכן משמע, וכן מובא בתוספות ברכות (דף יא:). אמנם הרמב"ם (פ"ז מהל' תו"מ

מעללים ובליעל ועז פנים ואינו מדקדק במצות וכל העם מרננים אחריו נושא כפיו שמצות עשה היא לכל כהן לישא כפיו ואין אומרים לרשע הוסף רשע על רשעתך והמנע מן המצות ואל תתמה ותאמר מה תועיל ברכת הדיוט זה שאין קבלת הברכה תלויה בכהנים אלא בהקב"ה שנאמר ואני אברכם ואפילו מרננים אחריו בעבירות חמורות כגון גילוי עריות ואפילו נודע שהרנון הוא אמת ואפילו עובר ואינו חוזר בו כלל נושא כפיו (חוץ מחילול שבת בפרהסיא שהוא כנכרי לכל דבר) לפי שאין שאר עבירות מונעים נשיאת כפיים אלא ממיר דת (משום קנס) ושפיכת דמים (משום ידיכם דמים מלאו):

58) באו"א י"ל, שהוא ע"ד אמירת הקב"ה (לאחרי הסליחה על עון העגל) "פני ילכו" - "אני בעצמי" (תשא לג, יד ויאמר פני ילכו והנחתי לך: **וברש"י**. ויאמר פני ילכו. כתרגומו – לא אשלח עוד מלאך, אני בעצמי אלך, כמו ופניך הולכים בקרב (שמואל ב י"ז: י"א): **וראה שם לד, ט** ויאמר אִם-נָא מצאתי חן בעיניך אדני ילך-נָא אדני בקרבנו כי עִם-קִשְׁה-עֶרְף הוא וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו: **וברש"י** ילך נא אדני בקרבנו. כמו שהבטחת, מאחר שאתה נושא עון; ואם עם קשה ערף הוא וימרו בך ואמרת על זאת פן אכלך בדרך, אתה תסלח לעונינו וגומר; יש כי במקום אם:).

59) נשא ו, כה. יאר השם פניו אליך. יראה לך פנים שוחקות, פנים צהבות:

60) תשא לד, ז. נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה לא ינקה פקד עון אבות על-בנים ועל-בני בנים על-שלישים ועל-רבעים:

61) נשא שם, כו.

62) להעיר מהפולוגתא (ר"ה יז, א) כובש עון או נושא עון רבי אליעזר אומר כובשו שנאמר ישוב ירחמנו יכבוש עונותינו ר' יוסי בר חנינא אמר נושא שנאמר נושא עון ועובר על פשע **(וראה בארוכה לקו"ש ח"ו ע' 391 ואילך. וש"נ)**. **ולהעיר מרש"י תשא שם ד"ה ונקה**. ונקה לא ינקה. לפי פשוטו משמע שאינו מותר על העון לגמרי, אלא נפרע ממנו מעט מעט, ורבותינו דרשו מנקה הוא לשבים ולא ינקה לשאינן שבים (יומא פ"ו): **ואכ"מ**.

וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם: כבר כתבנו (בסימן טז) שדעת הספרא שמה שכתוב "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם" היה קודם שירד מן המזבח, עיי"ש הטעם. אולם ברייתא דפה (שהוא נוספת על הספרא) סבירא ליה כדעת הראב"ע שהמקרא מסורס, ופירוש "וירד" הוא עבר, שכבר נשלם, רצה לומר וכבר ירד מן המזבח. וכן פירש הסמ"ג (ס' קלב). עיי"ש מ"ש בזה. **כתב כן בדעת התו"כ, ע"ש.**

64) כי נשיאת כפים היתה מעל מעלות האולם (תמיד פ"ז מ"ב באו ועמדו על מעלות האולם. עמדו הראשונים לדרום אחיהם הכהנים, וחמשה כלים בידם, הטני ביד אחד, והכוז ביד אחד, והמחתה ביד אחד, והבזך ביד אחד, וכף וכסויה ביד אחד. וברכו את העם ברכה אחת, אלא שבמדינה אומרים אותה שלש ברכות, ובמקדש ברכה אחת. במקדש היו אומרים את השם ככתבו, ובמדינה בכנויו. במדינה הכהנים נושאים את כפיהם, ידיהם כנגד כתפותיהם, ובמקדש על גבי ראשיהן, חוץ מכהן גדול שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ. רבי יהודה אומר, אף כהן גדול מגביה את ידיו למעלה מן הציץ, שנאמר (ויקרא ט), וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם; ומזה פשוט גם ע"ד ההלכה וכו' שגם במשכן לא היתה מעל המזבח.

65) ראה אברבנאל וצרור המור הנ"ל.

66) במלבי"ם שם, שלאחרי ברכת כהנים הקטיר אהרן חלבי השלמים, וזה שנאמר אח"כ "וירד מעשות גו" (היינו הקטרת החלבים), ע"ש - אבל בפשוטו של מקרא: א) כבר גמר אהרן עשיית החטאת לפני "ויברכם". ב) לרש"י (פסוק כ וישמו את החלבים על החזות. לאחר התנופה נתן כהן המניף לכהן אחר להקטירם, נמצאו העליונים למטה (מנחות ס"ב): (כהן אחר הקטירם (ולא אהרן).

67) ראה מלבי"ם שם, שתולה זה בב' הפירושים בכתוב דילן אי הוי מקרא מסורס.

68) ראה במדב"ר פי"ב, ו. ויהי ביום וגו' מהו ויהי א"ר יהושע תנאים עשה הקב"ה עם ישראל עד שהם במצרים שאינו מוציאם משם אלא ע"מ שיעשו לו משכן וישרה שכינתו ביניהם כמ"ש (שם כט) וידעו כי אני ה' אלהיהם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם ע"מ לשכני בתוכם וכיון שהוקם המשכן וירדה השכינה ושרתה בתוכם ויהי רב אמר דבר שלא היה משנברא העולם עד עכשיו נעשה באותו היום

ה"ח) כתב שהיה אחר הקטרת איברים. וכן כתב הסמ"ג (סימן קלב) ממה שכתוב "וירד מעשות החטאת" – סבירא ליה שתחלה ירד כפירוש הראב"ע. וכ"מ במגילה (דף יח.), עיי"ש. אולם לדעת הספרא פה ברך ברכת כהנים בשעת תנופת החזה והשוק בעודו על המזבח קודם הקטרת החלבים (או על כל פנים קודם שירד) משום דברכת העם היה על ידי שזכו לו במתנותיהם (כמ"ש במקום אחר), ובעת הניף החזה ושוק זכה במתנת כהונה (כמו שכתבנו בפר' צו (סימן קס) שישאל היו מפרישין מתנות כהונה מסיני ואז זכה בכלם). ותיכף ברכם. וזהו שאמר באותה שעה זכה במתנות כהונה וזכה בנשיאת כפים וכולי. ואחר כך הקטיר החלבים כסתמא דמשנה דתמיד ואז ירד מעשות החטאת וכולי. ועל זה אמר משנפנה מקרבנותיו וכולי – כי נשיאות כפים היה קודם, ולא תאמר שבעת נשיאת כפים ירד למטה – לזה אמר שלא ירד מן המזבח עד סוף כל הקרבנות (וכמו שכתבנו למעלה (סימן ט)). ובזה מיושב גם כן מה שלא זכר בזה "כאשר צוה משה". כי זה מוסב על מ"ש "ואת החזות... הניף תנופה", ר"ל שהניף ואז נשא ידיו כאשר צוה משה. ומבואר אצלינו תמיד שאם מקדים את השם אל הפעל לא היה בסדר הזמן כמו שפרש"י "והאדם ידע" – קודם לכן; "ואל משה אמר" – זה היה קודם. וכן בכמה מקומות (וכמ"ש באילת השחר סימן קיז). וכן "ואת החזות הניף" – קודם לכן, ואז "וישא ידיו וכולי". ולכן הוכרח לכתוב "וירד מעשות החטאת וכולי" ללמד שלא ירד עד שגמר הקטרת חלבי השלמים. ובמה שכתב "ויבא משה ואהרן אל אהל מועד", שאי אפשר לפרש שאהרן נכנס להשתחוות כפי שהדין שיכנס בגמר עבודה (כמו שנזכר במשנה פ"ז דתמיד ובכסף משנה פ"ב מהל' ביאת המקדש הלכה ג' בשם הסמ"ג, עיי"ש), שאם כן היה הוא העיקר, ולמה אמר "ויבא משה" שמשמע שמשה הוא העיקר בזה [כפי הכלל שייסדנו בסדר ויקרא (סימן ר)]. על כן פירשו שנכנסו להתפלל על השראת השכינה שבזה היה משה העיקר כמו שאמרנו [במשנה יט] אמר לו משה אחי כך עשית לי וכולי. ועל זה אמר "ויצאו ויברכו את העם" – שאחר שהובטח להם שיתגלה כבוד ה' אל כל העם ברכו אותם שנית להכינם אל הדבוק האלקי על ידי ברכתם. ואז "ותצא אש" – הגם שכבר היה אש על המזבח [כמו שכתב "ויקטר על המזבח" ואין 'הקטרה' בלא אש. כי מה שכתב הרשב"ם שפירשו ששם אותו על המזבח והוקטר אחר כך בבוא האש מלמעלה - אינו נכון. רק שהיה אש, רק עתה בא אש חדשה נוסף על הקודם, ועל זה אמר "ותצא אש" (ב) שירדה משמי מרום כי ראוה יורדת מלמעלה ועל זה אמר "מלפני השם". (ג) ולחכה שהוא שברגע אוכל הכל ולא נשאר ממנו כלום. ועל זה אמר "ותאכל". ואז "וירונו" – כתרגומו ושבו, שאמר שירה, שכן מורה לשון 'רינה' שבא לה' כמו "רנו צדיקים בהשם".

ועל ביטול מלאכתם ואינם שרויים בשמחה ואפילו ביום טוב אין נשיאת כפים אלא בתפלת מוסף שיוצאים אז מבית הכנסת וייטיבו לבם וישמחו בשמחת יו"ט ויום הכפורים אע"פ שאין בו שמחת אכילה ושתיה נושאים כפים בו כמו ביו"ט מפני שיש בו שמחת מחילה וסליחה וכפרה וקדושה וכבוד היום במלבושים נאים ומטעם זה יש מקומות שנושאים כפים בו אפילו בשחרית ויש מקומות שנושאים כפים בו גם בנעילה מפני שהוא סמוך ליציאה מבית הכנסת כמו שהוא הטעם בשאר יו"ט אבל יו"ט ויום כפור שחל להיות בשבת לא היה ראוי לפי זה לבטל נשיאת כפים מיו"ט זה בשביל שיש בו קדושה נוספת של שבת אלא שיש מקומות שנהגו כן שלא לישא כפיהם ביו"ט שחל להיות בשבת לפי שמנהג הכהנים לטבול לנשיאת כפים וטובלין מערב יו"ט ואין נזקקין לנשותיהם ביו"ט וכשחל בשבת לא רצו לבטל העונה ולא רצו לטבול שחרית מטעם שיתבאר בסימן שכ"ו (אבל ביום הכפורים שחל בשבת לא שייך טעם זה) ומכל מקום אם ליל יו"ט שחל באמצע שבוע שהוא ליל טבילה ישמש ויטבול ביו"ט אבל הפורשים מנשותיהם בליל יו"ט ואין טובלין בערב יום טוב שבוש גמור הוא וכל טעמים אלו הם לישב המנהג אף שאין בהם כדאי לבטל מצות עשה של תורה מ"מ כשאין קוראים כהנים אינם עוברים כלום אבל מ"מ יישר כחם של בני ארץ ישראל וסביבותיהם שנושאים כפיהם בכל יום כתיקון חכמים ומקיימים ג' מצות עשה בכל יום ואין חוששין לטבול וכל שחרית ומוסף שאין נשיאת כפים במדינות אלו אומר הש"צ או"א ברכנו כו' אפילו הוא כהן שלא מנעו לכהן אלא לקרות כהנים ולהקרותן ומן הטעם שנתבאר למעלה אבל לומר כך כהנים עם קדושיך סתם בלא קריאה מותר לכתחילה (ואין לחוש שכשישמעו שיאמר כהנים עם קדושיך יאמרו עליו שהוא אינו בכלל כהנים אלא בן גרושה וחלוצה לפי שהכל יודעים שנוסח התפלה כך הוא שמטעם כיוצא בזה מותר לכהן לקרות לכהן אחר לספר תורה כמ"ש בס' קל"ה):

נא לשלוח הערות או תיקונים ל: mendywagner@gmail.com

שמשנברא העולם ועד אותה שעה לא שרתה שכינה בתחתונים אלא משהוקם המשכן ואילך לכך נאמר ויהי דבר חדוש הוא רשב"י אמר דבר שהיה ופסק וחוזר לכמות שהיה שכן אתה מוצא מתחלת ברייתו של עולם שרתה השכינה בתחתונים כמ"ש (בראשית ג) וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן וגו' וכיון שנסתלקה השכינה בעת שחטא אדם שוב לא ירדה עד שהוקם המשכן לפיכך כתיב ויהי דבר שהיה ופסק ימים הרבה וחזר לכמות שהיה: פי"ג, ג. ב. א"ר ישמעאל ב"ר יוסי באתי לגן אין כתיב כאן אלא באתי לגני לגנוני למקום שהוא עיקרי מתחלה וכי עיקר שכינה אינה בתחתונים היתה הה"ד (בראשית ג) וישמע את קול ה' אלהים מתהלך בגן לרוח היום א"ר חמא בר כהנא מהלך אין כתיב כאן אלא מתהלך בגן מקפץ ועולה מהו (שם) ויתחבא האדם ואשתו א"ר איבו באותה שעה גרעה קומתו של אדם הראשון ונעשית של ק' אמה כיון שחטא אדם נסתלקה השכינה לרקיע הראשון חטא קין נסתלקה לרקיע השני חטאו דור המבול נסתלקה לרקיע השלישי חטאו דור הפלגה נסתלקה לרקיע החמישי חטאו הסדומיים נסתלקה לרקיע הששי חטאו המצריים נסתלקה לרקיע השביעי וכנגדן עמדו שבעה צדיקים והורידו את השכינה מן העליונים לתחתונים ואלו הן אברהם הורידה מן השביעי לששי יצחק הורידה מן הששי לחמישי יעקב הורידה מן החמישי לרביעי לוי הורידה מן הרביעי לשלישי קהת הורידה מן השלישי לשני עמרם הורידה מן השני לראשון משה הורידה מן העליונים לתחתונים ועוד.

69) דאין נ"כ בלילה (שו"ע אדה"ז או"ח סמ"ז ס"ז). וכן נהגו לומר ברכת כהנים סמוך לברכת התורה וכיון שאומרין אותה לשם לימוד (ולא משום זכר לנשיאת כפים) אומרין אותה אפילו קודם אור הבקר אע"פ שאין נשיאת כפים בלילה

70) ראה שו"ע אדה"ז שם סקכ"ח סנ"ז. נז נהגו בכל מדינות אלו שאין נשיאת כפים אלא ביום טוב משום שאז שרויים בשמחת יו"ט וטוב לב הוא יברך משא"כ בשאר ימים אפילו בשבתות הם טרודים על מחיתם